

Natuurpunt Voorkepen

Driemaandelijks tijdschrift - Jaargang 21 nr. 81 Januari-februari-maart 2022

SIERALGEN IN DE VOORKEPEN P. 4

WANNEER WORDEN EXOTEN INVASIEF P. 7

CURIEUZE PLANTEN IN DE TUIN P. 13

KRAANVOGELS KIJKEN IN DIEPHOLZ P. 20

www.natuurpuntvoorkepen.be

ASSUR INVEST

Verzekeringsmakelaar

ASSUR INVEST NV

Antwerpsesteenweg 289

2390 Westmalle

FSMA 023875 A | RPR 0412.725.496

T 03 312 44 60 F 03 312 07 70

info@assur-invest.be

www.assur-invest.be

V.U. PAUL STRYCKERS - MEERHEIDEWEG 55 - 2980 ZOERSEL
P209223 AFGIFTEKANTOOR 2390 MALLE

Een vlieger stijgt op tegen de wind

Terwijl ik dit neerschrijf zitten we volop in de vierde golf van de COVID-pandemie. Niemand voorzag dat de curves opnieuw zo snel zouden stijgen, en opnieuw gaven we een stukje vrijheid op om te voorkomen dat de zorg overbelast geraakte. Voor onze vereniging betekende dit het schrappen van onze jaarlijkse Natuurquiz, de Noten voor Natuur en *last but not least* de kerstmarkt van Zoersel. Normaal gezien zijn dat heel leuke ontmoetingsmomenten voor onze leden en sympathisanten die onze vereniging ook nog eens een mooie financiële bonus opleveren. Jammer.

Is 2021 dan een slecht jaar geweest voor ons? Zeker niet. Enkele hoogtepunten kan ik alvast opnoemen: we vierden 20 jaar Natuurpunt tijdens een zowaar zonnig weekeinde in mei op Eindhoven, onze Natuurpunt Expeditie in juni leverde een recordbedrag op, en we plantten houtkanten in het Zalfens Gebroekt tijdens De Dag van de Natuur in november (foto onder en apart bericht in dit nummer). Onze werkgroepen bleven ononderbroken actief: fysiek waar het kon, digitaal waar dat nodig was. We groeiden op alle vlakken, en niet het minst qua ledenaantal. Ons natuurpatrimonium werd weerom uitgebreid met enkele mooie aankopen. Kortom, er zijn vele redenen om tevreden te zijn en optimistisch te blijven voor de toekomst. Wil je meer weten over onze werking in 2021 en onze toekomstplannen? Kom dan zeker naar ons Nieuwjaarscafé 2022 op 11 februari in het Zonneputteke. Alle leden zijn van harte welkom.

Ook in 2022 gaan we onvermoeibaar door en plannen we heel wat activiteiten en cursussen. In dit blad vind je alvast onze activiteitenkalender voor het eerste semester. Je vindt zeker iets naar je zin. Ik nodig je alvast ook uit voor onze nieuwjaarsdrink die doorgaat op 9 januari in één van de mooiste natuurparels van de Voorkempen: de Bonte Klepper. Als openlucht activiteit kunnen we dit perfect veilig houden, en de koude verdrijven we wel met een goede kop glühwein.

Om af te ronden wil ik onze talrijke vrijwilligers bedanken voor hun niet aflatende inzet het voorbije jaar.

Zelfs al heb je maar één keer deel genomen aan een activiteit, dan heb je toch een verschil gemaakt. Zonder jullie zou het niet gaan. Dank!
Fijn jaareinde en een gelukkig 2022,

Peter

Inhoud

Activiteitenkalender	3
Sieralgen in de Voorkempen	4
Wanneer worden exoten invasief?	9
Curieuze planten in de tuin	13
Wilgen	16
Boomplanting Dag van de Natuur 27 november 2021	17
Kraanvogels kijken in Diepholz	20
Verslag bomenwandeling 12 september 2021	21
Nieuwjaarscafé 2022	23
Brandhout van onze natuurgebieden	25
Gevraagd: oude tijdschriften	25
Nieuwe zitbank in De Hegte Heyde	25
Natuurcryptogram 4	27

***Natuurpunt Voorkempen** is het driemaandelijks tijdschrift van de gelijknamige afdeling van Natuurpunt. Verschijnt op 1 januari, 1 april, 1 juli en 1 oktober. Werkten mee aan dit nummer: Chris De Roover, Marianne Horemans, Peter Keustermans, Frieda Peeters, Jos Renders, Frank Reusens, Paul Stryckers, Gaby Thijs, Herman Van Looken, Eric Van Peel, Dirk Vanschoonbeek, Wim Veraghtert, Erika Vergauts, Paul Wouters. Eindredactie en verantwoordelijke uitgever: Paul Stryckers.*

Voorzitter Natuurpunt Voorkempen: Peter Keustermans, 0475/58 69 18, peter_Keustermans@telenet.be

Ondervoorzitter en penningmeester: Walter d'Hertefelt, 0478/65 90 10, walter.dhertefelt@gmail.com

Secretariaat en ledenadministratie: Dirk Vanschoonbeek, 0477/65 50 91, dirk.vanschoonbeek.2390@gmail.com

De overige bestuursleden en de gebiedsverantwoordelijken (conservators) vind je op onze website natuurpuntvoorkempen.be

Voor 30 euro ben je lid met heel het gezin net zoals meer dan 130.000 andere gezinnen. Je lidmaatschap loopt één kalenderjaar. Word je vandaag lid dan blijf je lid tot eind 2022.

Foto voorpagina: of deze door Herman Van Looken in Zuid-Frankrijk gefotografeerde kraanvogels ook in Diepholz zijn geweest, weten we niet. Maar onze afdeling was er wel. Lees meer op p. 20.

www.natuurpuntvoorkempen.be
Afdeling: BE80 7512 0545 9477
Kern Zoersel: BE69 7512 0545 9578

Activiteitenkalender

JANUARI

zo 09	10u-12u	Glühweinwandeling - De Bonte Klepper
zo 23	13 -...	Op stap met onze viervoeters - Strandwandeling
zo 30	7u45-19u	Ganzentocht - Lampernisse

FEBRUARI

wo 02	19u30-22u30	Start cursus 'Natuur in je eigen tuin' - GC Westmalle
vr 11	20u-23u30	Nieuwjaarscafé - Zonneputteke Zoersel

MAART

zo 13	14u-17u	Op zoek naar de kamsalamander - De Kooldries Brecht
vr 25	19u30-22u	Film 'La soif du monde' - GC Westmalle (i.s.m. VELT)
za 26	14u-17u	Start cursus 'Planten determineren' - Malle
za 26	19u30-22u	Nacht van de steenuil - Galgehoeve Malle

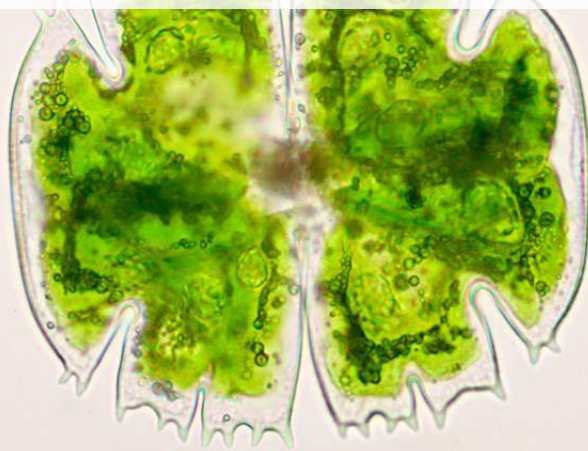
Voor meer details raadpleeg de activiteitenkalender die je bij dit nummer vindt. Ondanks eerdere verwachtingen bestaat opnieuw onzekerheid of we deze activiteiten normaal zullen kunnen uitvoeren. Dus meer dan ooit: raadpleeg onze website en abonneer je op onze nieuwsbrief. Zo beschik je steeds over de meest recente informatie.

Ondanks de huidige omstandigheden en het wegvallen van de Kerstmarkt gaan we de vogels in onze tuin niet in de kou laten staan. We bieden jullie de kans om voeding en beschutting aan te kopen.

Maak je wensen kenbaar door een mail te sturen naar Walter.Baumer@Pandora.be met vermelding van Naam, Adres, Telefoonnummer, je gedetailleerde bestelling en wanneer we deze bestelling thuis bij je mogen afleveren, vanaf 29 november 2021. (Gratis in Malle en Zoersel). Het overzicht wat je kunt bestellen vind je op onze website onder de rubriek "nieuws". Onderaan kun je deze bestellijst downloaden.

Sieralgen in de Voorkempen

Paul Wouters/Marianne Horemans

Algen staan bij de meeste mensen niet hoog aangeschreven: groene drab die het zuurstof uit het water wegneemt, of wijst op een slechte waterkwaliteit. Maar dat geldt niet voor sieralgen.

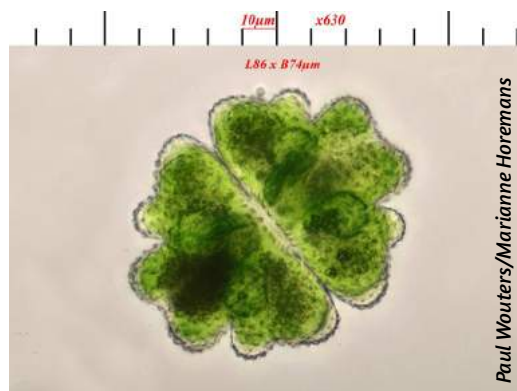
Wim Veraghtert

gaat in dit artikel dieper in op die groep van algen.

Sieralgen?? U zegt? Jawel: sieralgen. Soms heeft een mens een nieuwe uitdaging in het leven nodig, zo dacht ik bij mezelf toen de grauwe winter 2015-2016 wat te lang bleef duren. Dus kocht ik me wat algenboeken -een microscoop had ik al- en nam ik me voor dat, voor mij persoonlijk, 2016 het jaar van de sieralgen, een bijzondere groep onder de algen, zou worden. En zo geschiedde. Ik trok eropuit met schepnet en potjes en spendeerde uren achter de microscoop om waterstalen te analyseren en prachtige kleinodentjes te determineren. Wie nog nooit een waterdruppel onder de microscoop bekeken heeft, valt achterover van het leven dat in één druppeltje schuilgaat. Het gonst er letterlijk van het leven. Een bijenkorf is er niks tegen. Euglena's, beerdiertjes, eencelligen, kiezelwieren etc.: tientallen levensvormen die ik helaas met mijn klein verstand, in mogelijkheden beperkte microscoop en mini-bibliotheek

niet tot op soortniveau kan determineren. Maar daarom zijn ze niet minder prachtig.

Waarom zijn sieralgen interessanter dan andere algen? Ten eerste omdat er eigenlijk redelijk wat over geweten is. Zo staan sieralgen bekend als indicatoren voor waterkwaliteit. En dan geen slechte kwaliteit maar wel helder en niet

Paul Wouters/Marianne Horemans

Euastrum verrucosum

te voedselrijk water. Een plas in een koeienwei waarin ook wel eens mest terecht komt, kan misschien wel groen zien van de algen; sialgen ga je er echter niet in aantreffen. Die vind je wel in allerlei stilstaande waters die niet echt vervuild zijn: van vennen tot kleiputten, maar ook tuinvijvers en zelfs regenplassen. Onder de sialgen heb je kenmerkende soorten voor verzuurde vennen, maar evenzeer kensoorten van kalkrijkere waters. De Nederlandse algen-specialist Peter Coesel werkte zelfs een heel quoteringsysteem uit waarbij je voor waterpar-tijen een score kunt berekenen op basis van de soorten sialgen die je erin aantrof.

“Sialgen worden niet voor niets SIERalgen genoemd. Prachtige symmetrische vormen, wonderlijke figuren.”

Een tweede handige punt is dat het op naam brengen van sialgen niet onoverkomelijk is. Er bestaan determinatieboeken uit Nederland, met prachtige figuren en op de koop toe is er binnen Natuurpunt een sialgenwerkgroep, *Micrasterias*, actief. Toegegeven, die is wat minder populair dan de klassieke vogelwerkgroepen, maar toch. Een handvol specialisten schuimt het halve land -met focus op de Kempen, die met zijn vennen de beste sialgenbiotopen herbergt- af en er werd zelfs een Vlaams determinatiewerk uitgebracht. Via de website waarnemingen.be krijg je van die specialisten ook ondersteuning bij het determineren van algen.

Ten derde: sialgen zijn prachtig. Ze worden niet voor niets SIERalgen genoemd. Prachtige symmetrische vormen, wonderlijke figuren.

In Vlaanderen komen 419 soorten sialgen voor. Sinds januari 2016 hebben we in het

Micrasterias compereana

werkingsgebied van afdeling Voorkempen 162 soorten sialgen aangetroffen. Echt pionierswerk was het niet. Vooral dankzij het speurwerk van Jos Gysels werden in de periode 2003-2015 ook al 90 soorten genoteerd. In totaal telt de soortenlijst van de afdeling nu zo'n 186 soorten. Waar vonden we al die soorten? Vooral in de voedselarme vennen. Die liggen bijv. in de Bonte Klepper, maar ook in het zuiden van Oostmalle zijn voedselarme vennetjes te vinden. In dat soort vennen komen van nature weinig soorten waterplanten voor. Maar aan de hand van de sialgengediversiteit valt er toch wat te zeggen over de waarde van de vennen. Zo heeft Natuurpunt enkele jaren geleden een compleet verland vennetje hersteld in De Kluis-Blommerschoot. Het ven werd uitgediept, bomen errond werden gekapt waardoor het ven geschikt werd voor allerlei soorten libellen. Als we kijken naar de sialgengediversiteit, dan zien we dat die geëvolueerd is van nul soorten in 2017 naar 9 soorten in 2021. Dat is geen bijzonder hoog aantal, maar het geeft aan dat het vennetje aan het evolueren is naar een waardevol biotoop. Bovendien vonden we onder die 9 soorten één soort die in Vlaanderen echt zeldzaam is. Ook op vlak van libellen is dit venherstel overigens een succes.

Het meest rijke sialgenbiotoop in de afdeling is De Bonte Klepper – De Volharding. Daar

Staurastrum teliferum

vinden we niet alleen vennetjes, maar ook kleiputten die een heel andere sieralgenflora herbergen. Bovendien zijn er viskweekvijvers waarin kanaalwater terecht komt; in die vijvers vinden we algensoorten die elders in de regio niet voorkomen. Zijn ze daar van nature terecht gekomen of via waterplanten die er aangeplant zijn? Valt moeilijk te zeggen. Vaststaat dat die diversiteit aan waterlichamen ervoor zorgt dat het gebied zo soortenrijk is dat het in de top tien van de meest soortenrijke gebieden van

Vlaanderen staat.

Sieralgen kunnen soms voorkomen in de kleinste poeltjes of plassen, zolang het water maar helder en niet vermist is. Zo vonden we ook een mooie diversiteit terug in de tuinvijver van de familie Heeres-De Cock in Zoersel. Of de in de kleine, qua ligging wat geïsoleerde vijvertjes in het 's Herenbos. Daartegenover staat dat sommige vennen bijzonder soortenarm zijn, zoals het Marbelenvan. Dat heeft te maken met meststoffen die vanuit de omgeving in het water terecht komen.

Een poel aanleggen of herstellen is dus niet enkel goed voor amfibieën of libellen. Er is ook veel microscopisch klein waterleven waarvan we het bestaan meestal over het hoofd zien. Het sieralgenonderzoek vertelt ons hoe het met een poel gesteld is, zonder dat we waterstalen chemisch moeten laten analyseren.

BIODYVINO

partner van Natuurpunt

Website

www.biodyvino.be

Het grootste assortiment

biologische, biodynamische

en Natuurwijnen in België

Zetel: ZOERSEL, Ten Hoflaan 22 Tel. 03-312 24 38

Magazijn: AARTSELAAR, Schelselei 15 C

Wanneer worden exoten invasief?

In mededelingen van onze beheerwerkgroep komt vaak de term ‘invasieve exoten’ voor. Ze vormen een van de belangrijkste problemen voor het behoud van de biodiversiteit. Wat onderscheidt invasieve exoten van andere exoten? Waarom worden sommige soorten invasief? Hoe moeten we met deze soorten omgaan?

Paul Stryckers

gaat nader in op deze problematiek. De nadruk ligt hierbij op de houtgewassen, al gaat het verhaal op voor zowel planten, dieren als micro-organismen. De beheersuggesties geven de persoonlijke mening weer van de auteur; ze zijn geen officieel standpunt van de beheerwerkgroep.

Niet alle exoten zijn invasief...

Een soort beschouwen we als exoot als die in onze ecoregio (voor ons: de Kempen) niet van nature voorkomt. Een andere benaming is uitheemse of ook niet-inheemse soort. Bij exoten hoeven we dus niet meteen aan bananen te denken; ook het palmboompje (*Buxus*), dat in Wallonië (zeldzaam) voorkomt, is bij ons een exoot.

Al eeuwenlang worden planten en dieren op-

zettelijk verplaatst om economische of culturele redenen. Door het mondiale verkeer worden nu ook heel wat soorten planten, dieren en micro-organismen, onopzettelijk getransporteerd. De meeste exoten kunnen niet buiten een door de mens beschermde omgeving overleven. Dit is bijvoorbeeld voor de meeste tuinplanten het geval -om nog te zwijgen van onze kamerplanten. Uitzonderlijk doen exoten het in hun nieuwe omgeving zo goed dat ze niet alleen zelfstandig kunnen overleven maar bovendien invasief worden. Een ruwe schatting

geeft aan dat ongeveer 1 % van de exoten kans maakt om invasief te worden. Maar die ene procent kan onze landschapsbeheerders het leven behoorlijk zuur maken. We denken dan in de eerste plaats aan natuurbeheerders maar ook aan land- en bosbouwers en waterbeheerders. Sommige (invasieve) exoten houden ook gezondheidsrisico's in. Voorbeelden zijn reuzenberenklauw en alsemambrosia. De eerste kan brandwonden veroorzaken, de tweede hevige hooikoortsaanvallen.

...maar kunnen het worden

De vraag is nu waarom bepaalde exoten invasief worden? Hiervoor moeten meerdere voorwaarden worden vervuld. We begonnen met de definitie van exoot, waaruit blijkt dat we ook soorten die niet zo ver van ons vandaan voorkomen, als exoot kunnen beschouwen. Het feit dat ze hier niet voorkomen, is een bewijs dat de leefomstandigheden niet geschikt zijn. Fijnspar is een soort die inheems is in Centraal-Europa. Aangezien er geen grote hindernissen,

Paul Struckers

In de Kempen is Amerikaanse eik (ook rode eik genoemd wegens de opvallende kleur van de herfstbladeren) een van de belangrijkste invasieve exoten. De soort kent weinig natuurlijke vijanden. De foto toont een aantasting van de bladeren. Wellicht zullen mettertijd zich steeds meer organismen op de soort specialiseren maar dit kan een heel lange tijd in beslag nemen.

bijvoorbeeld onder de vorm van bergketens, tussen ons en het natuurlijke verspreidingsgebied liggen, heeft deze soort al duizenden jaren de kans gehad om hier naartoe te komen. Maar het afwijkende klimaat heeft hier een stokje voor gestoken. Bij ons overleeft de soort -in Blommerschot-De Kluis staan er enkele kleine groepjes- maar verjonging is er nauwelijks. De recente aantasting op vele plaatsen door de letterzetter is wellicht een aanwijzing dat de bo-

“Het blijkt dat het invasief karakter dikwijls gekoppeld is aan de verstoring van een habitat.”

men aan stress onderhevig zijn. Kortom, zolang de leefomstandigheden bij ons niet wijzigen in voor de fijnspar gunstige zin, zal de soort zich hier niet spontaan vestigen. Dat laatste lijkt wel het geval voor de tamme kastanje. Die soort komt van nature voor bezuiden de Loire in Frankrijk. Bij ons is het altijd net te koud geweest maar daar komt nu door klimaatopwarming verandering in. Onderzoekers in Wageningen voorspellen dat de soort tegen het midden van de eeuw een gewone verschijning in onze bossen kan worden. Op dat moment kunnen we de tamme kastanje als inheems beschouwen, als nieuwe soort voor onze flora. Het boscossysteem zal daarbij een nieuw evenwicht moeten vinden, maar de notie 'invasief' is dan eigenlijk niet aan de orde (hoewel het zoeken naar dit nieuwe evenwicht gepaard kan gaan met het invasief optreden van bepaalde 'nieuwe' soorten).

Anders ligt het bij exoten die uit andere continenten werden overgebracht. Vooral in Noord-Amerika en Oost-Azië zijn er streken waar de leefomstandigheden heel sterk gelijken op de onze. Maar de soorten die er leven, zijn door de ruimtelijke scheiding (oceanen, woestijnen

of bergketens) nooit in contact gekomen met de bij ons inheemse soorten. Wanneer echter dergelijke soorten opzettelijk of onopzettelijk naar ons worden overgebracht, ontstaat concurrentie met de inheemse soorten. Als dit in het voordeel van de exoot wordt beslecht, bestaat de kans dat zij invasief wordt. Dat de van nature voorkomende parasieten niet mee worden overgebracht (bijvoorbeeld omdat alleen de zaden van een boomsoort werden ingevoerd) kan de exoot een competitief voordeel geven op de inheemse soorten. Toch blijkt dat het invasief karakter dikwijls gekoppeld is aan de verstoring van een habitat. Een van de bekendste invasieve exoten bij ons is de Amerikaanse vogelkers. Die soort werd al in 1623 ingevoerd als sierplant in Parijs en kort nadien in botanische tuinen zoals *Kew* (Londen). Bijna drie eeuwen lang was er geen vuiltje aan de lucht. Tot bosbouwers de vogelkers op grote schaal aanplantten in de dennenakkers die als resultaat van heidebebossing ontstaan waren. Ze hoopten dat de soort bodemverbeterend zou zijn. Toen was het hek van de dam. De soort begon aan een massale verspreiding die ze midden vorige eeuw de naam 'bospest' opleverde. Dat de soort nog uit onze bossen kan verdreven worden, is een illusie. Dat verklaart waarom enkele jaren geleden voorgesteld werd om de soort om te dopen tot 'Kempische kers'; een adoptie als het ware. Het is inderdaad een feit dat de soort buiten de zandgronden (b.v. in het Zoniënwoud) veel minder invasief optreedt. Een ander voorbeeld, uit de kruidachtige plantenwereld, is de uit Azië afkomstige reuzenbalsemien. Die heeft zich ongetwijfeld sterk kunnen verspreiden langs onze waterlopen dankzij het jarenlang gevoerde uniforme maaibeheer van de dijken. Een les die hier uit getrokken kan worden is dat, in gebieden waar invasieve soorten houtgewassen voorkomen, grootschalige kappingen best vermeden worden. Tenzij,

Amerikaanse vogelkers in herfstkleur.

zoals in Blommerschot-De Kluis, de kapping een grootschalig bestand van de betrokken exoten betreft.

Invasieve exoten in onze natuurgebieden

Met welke invasieve exoten worden wij in onze natuurgebieden geconfronteerd? De lijst is gelukkig niet erg lang maar de impact van de betrokken soorten is erg groot. Concreet gaat het om de houtgewassen Amerikaanse eik en Amerikaanse vogelkers en de kruiden reuzenbalsemien en -gelukkig nog heel beperkt- Japanse duizendknoop. We kunnen daar nog Amerikaans krentenboompje en Douglasspar aan toevoegen, maar eerstgenoemde soort kent bij ons (nog) niet de verspreidingscapaciteit als de Amerikaanse vogelkers. We houden de ontwikkeling van de soort in het oog maar laten een

beperkte aanwezigheid toe. De Douglasspar zaait zich uit in de onmiddellijke nabijheid van volwassen bestanden, maar is als conifeer makkelijk te bestrijden aangezien hij na afknippen met een takschaar niet meer uitloopt.

Wat de Amerikaanse eik en vogelkers betreft, is enkele jaren geleden het gebruik van de herbicide glyfosaat afgeschaft. Blijft nog enkel mechanische bestrijding, in de vorm van rooien, kappen of ringen. Rooien met een kraan is mogelijk voor niet al te grote exemplaren, maar leidt tot belangrijke verstoring van de bodem en de omgeving. Kleinere exemplaren kunnen worden verwijderd met een zogenaamde *Tree Popper*, een in Zuid-Afrika ontwikkeld instrument waarvan onze afdeling een paar exemplaren bezit. Maar dit toestel is zwaar en dus niet in te zetten voor grote bestanden. Kappen en ringen vergt volgehouden nazorg aangezien beide soorten vlot weer uitlopen. Een veelbelovende maar ook arbeidsintensieve methode voor bestrijding van Amerikaanse vogelkers is de zgn. 'heupkapmethode'. Het handmatig uittrekken van zaailingen is door het massaal optreden ervan onbegonnen werk. (De foto aan het begin van dit artikel toont het massaal opschieten van Amerikaanse eik en Amerikaanse vogelkers op een kapvlakte in Blommerschot-De Kluis.)

Reuzenbalsemien zaait zich het laatste decennium in steeds groter getale uit langs de oevers van de Delfte beek. Uittrekken van deze eenjarige plant is heel makkelijk, maar doordat elk jaar massaal veel zaden worden aangevoerd met het beekwater, is dit letterlijk dweilen met de kraan open. Alleen een gecoördineerde aanpak vanaf de bron, kan hier verbetering brengen. De Japanse duizendknoop is inmiddels de meest beruchte invasieve exoot. Bestrijding moet alle ondergrondse delen omvatten

om nieuwe opslag te voorkomen. In Nederland wordt momenteel een biologisch bestrijdingsmiddel (een uit Japan afkomstig kevertje) getest.

Bestrijding van invasieve exoten een haalbare kaart?

Het ideaalbeeld blijft voor ons een zo biodivers mogelijk bos, waarin invasieve exoten ontbreken. Maar om dit te bereiken moeten we rekening houden met (1) de sterke uitbreiding van het te beheren areaal en (2) de -terechtebeslissing om niet langer gebruik te maken van herbiciden zoals glyfosaat. De laatste jaren krijgt de beheerploeg van de afdeling ondersteuning van de professionele beheerploeg van Natuurpunt. Die laatste beschikt ook over groot materiaal zoals tractoren en kranen. Beide ploegen dienen op permanente basis en complementair ingeschakeld te worden.

In functie hiervan kan een **zonering** van de reservaatgedeelten worden gemaakt.

(1) Waar de betrokken soorten slechts beperkt aanwezig zijn, kunnen we het beheer op volledige **bestrijding** richten. In De Kluis-Blommerschot is dit van toepassing op De Kluis zelf en op het Ferrarisbos met het daarop noordelijk aansluitend bosje langs de Delfte beek. Ook de 'Sparrenkap', het gebiedsdeel ontstaan na het kappen in 2013 van een homogeen fijnsparbestand, kunnen we hier aan toevoegen. De frequentie van beheer moet zodanig zijn dat voorkomen wordt dat zich nieuwe zaadvormende exemplaren ontwikkelen. De hierboven vermelde *Tree Popper* kan hier goede diensten bewijzen.

(2) In de overige zones zal het beheer projectmatig gebeuren met inschakeling van de professionele terreinploeg. Een dergelijk bestrijdingsproject moet alle stappen omvatten nodig

om te komen tot een volledige verwijdering van de invasieve exoten. Na afronding van het project wordt de betrokken zone opgenomen in de vorige categorie. De nazorg gebeurt dan door de beheerploeg van de afdeling. In de zones die nog niet het voorwerp uitmaken van een bestrijdingsproject richt het beheer zich op **beheersing** van de invasieve soorten. Dit betekent dat we de zaaddragende exemplaren verwijderen en daarnaast pleksgewijs ingrijpen waar een exemplaar van een inheemse soort verdrongen dreigt te worden door een exoot. Zo ontstaat als tussenfase een bos waarin inheemse soorten en exoten naast elkaar voorkomen, met toenemende dominantie van de inheemse soorten. Dit fijnmazige beheer kan uitgevoerd worden door de afdelingsbeheerploeg en brengt weinig verstoring teweeg in het bosecosysteem.

(3) Daarnaast kunnen we proberen het inheemse bos **weerbaarder** te maken door het aanplanten van soorten die de concurrentie met Amerikaanse eik en vogelkers aankunnen. In Blommerschot-De Kluis worden sinds 2017 winterlindes aangeplant. Deze boomsoort kwam eeuwen geleden veelvuldig voor in de Vlaamse bossen, maar werd om economische redenen daaruit teruggedrongen. Behalve een bodemverbeterend effect, is deze schaduwboomsoort ook in staat om de verjonging van Amerikaanse eik en vogelkers tegen te gaan. De soort groeit echter van nature op leembodems, zodat de aanplant in Blommerschot-De Kluis noodgedwongen beperkt blijft tot de valleigronden van de Delfte beek. Daarnaast hebben we op verschillende plaatsen beuken aangeplant. Het is evenwel afwachten of deze soort de steeds droger wordende zomers goed zal kunnen doorstaan. Ook gewone esdoorn¹, die in De Kluis steeds meer verjongt, kan mogelijk een bijdrage leveren maar het is nog niet zeker of alle opschietende exemplaren ook echt

volwassen zullen worden. Hoe dan ook blijft het wachten op het moment dat de bomen in kroonsluiting gaan, om het effect op het terugdringen van de invasieve exoten te kunnen nagaan.

¹ *Over het nog steeds ter discussie staande voorkomen van deze soort in ons reservaat verscheen een bijdrage in het herfstnummer van 2018.*

Meer lezen:

Adriaens, T. e.a. (2020) *Invasieve exoten in Vlaanderen: toestand en beleidsaanbevelingen*. Uitgebreid achtergrondrapport bij het Natuurrapport 2020, INBO, Brussel.

Buysse, W. (2012) *Beheerdoelstellingen realiseren in aanwezigheid van Amerikaanse vogelkers*, ANB, Brussel.

De Keersmaecker, L. e.a. (2016) *De ecologische positie van gewone esdoorn (Acer pseudoplatanus) en de mogelijkheden van deze boomsoort in landschaps- en bosbeheer*, Rapporten van het INBO, Brussel.

De Keersmaecker, L. en K. Vandekerkhove (2020) *Schrijven we de beuk te snel af?*, *Bosrevue* 88. Geudens, G. e.a. (2009) *De wisselende rol van Amerikaanse vogelkers in het bosbeheer*, *Bosrevue* 29.

Muys, B. e.a. (2007) *Terug naar het lindewoud*, KNNV Uitgeverij, Zeist.

Vanhellemont, M. e.a. (s.d.) *Invasieve exoten in bossen*, WageningenUR.

Verschillende beheervormen van houtige invasieve exoten

Klepelen: met aan tractor gekoppelde klepelmaaier. Grootschalige aanpak mogelijk; creëert een tabula rasa; moet verschillende jaren herhaald worden; zaadbank blijft ook nadien actief.

Roaien: met een kraantje als het grotere exemplaren betreft; met een Tree Popper voor kleine exemplaren. Werken met kraan leidt tot bodemverstoring en is niet mogelijk binnen gesloten bestanden; werken met een Tree Popper leidt tot minimale verstoring maar is niet geschikt voor grootschalige aanpak.

Ringen: met een trekmes of kettingzaag. Door de sapstroom in de bast te onderbreken, sterven de wortels en dus de plant op termijn (één tot enkele jaren) af. Als de boom onder de ring uitloopt, vergt dit nabehandeling met een slagbijl. De staande dode boom kan nog nestgele-

genheid bieden en wordt langzaam afgebroken door o.a. schimmels, zwammen en insecten. Er is weinig verstoring van het ecosysteem, met name van de bosbodem.

Kappen: met kettingzaag (kleinschalig) of harvester (grootschalig). Alleen zinvol als het hout wordt afgevoerd. In de regel bedoeld om grotere homogene exotenbestanden of gemengde bestanden aan te pakken. Het verwijderen van de bomen activeert de aanwezige zaadbank. Die kan worden aangepakt door herhaaldelijk klepelen of door meteen een nieuw bos aan te planten en dit plantsoen vrij te stellen van concurrentie van de opschietende exoten. Het rondrijden met een harvester en het afvoeren van de stammen veroorzaakt aanzienlijke bodembeschadiging en is dus te mijden in zones met goed ontwikkelde boskruidenvegetatie.

Paul Stryckers

Aan het werk met de Tree Popper.

Paul Stryckers

Ringen van Amerikaanse eik en Amerikaanse vogelkers.

Curieuze planten in de tuin

Een van onze natuurstudiewerkgroepen is de plantenwerkgroep. Enkele leden hebben het plan opgevat om een plantenrubriek te verzorgen in ons tijdschrift. Hier volgt hun eerste pennen...vrucht!

Het is koud en somber weer als we op zoek gaan in de tuin naar enkele plekjes om de bio-bloembollen te planten. De eerste spadesteek brengt naast heel wat regenwormen ook de wortelende speenkruidknolletjes te voorschijn. De herfst is nog maar halfweg maar veel plantensoorten bereiden zich al voor op de nieuwe groei- en bloeiperiode. We zien dat vele wilde plantensoorten in de tuin al heel wat verder staan dan speenkruid dat nochtans gekend is als een typische voorjaarsplant.

Zien jullie in de tuin ook al de bladeren van fluitenkruid, van geel nagelkruid, de rozetten van paardenbloem en stinkende gouwe? Ook de vroege éénjarigen bosvergeet-mij-nietje en kleine veldkers zijn er al. En de soorten die bijna het hele jaar door bloeien zoals made-liefje en vogelmuur.

In het voorjaar benutten sommige planten warmte van de zon om insecten aan te trekken voor bestuiving en bevruchting. Dat is dan een van de factoren, naast kleur en geur, waar die bestuivende insecten op af komen. Je kunt er zelf een studie van maken, want deze planten hebben een zogenaamd tracking mechanisme waarmee ze in staat zijn om net als een schotelantenne de zon te volgen.

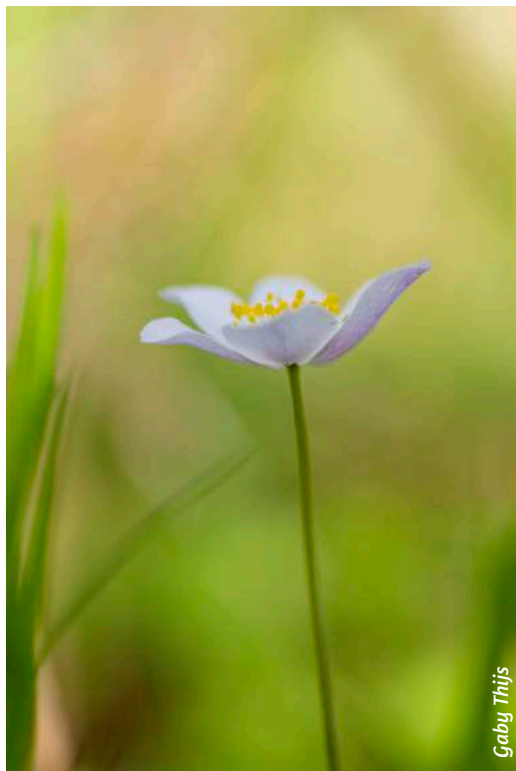
Let maar eens op de stand van de bloemhoofdjes van Madeliefjes. Als ze bloeien hebben ze hun hoofdje duidelijk gericht op het zuiden. Maak eens een foto van zo'n grasveld met de zon in de rug (in het zuiden dus) dan zie je alle geel-witte bloemhoofdjes naar je gericht en ze staan prachtig op je foto. Maak je echter een foto van de andere kant van datzelfde grasveld, dan zie je eigenlijk geen enkel bloemhoofdje

in jouw richting en dus ook niet op de foto. Ten opzichte van de directe omgeving van zo'n madeliefje is het bloemhoofdje warmer dan de lucht eromheen.

Bosanemoon, die vroeg in het voorjaar in loofbossen bloeit, nog vóór dat er bladeren aan de bomen en struiken komen, past ditzelfde trucje toe en draait de bloem vanuit zuidoostelijke richting, via het zuiden naar zuidwestelijke richting. Bij deze soort is de bloem komvormig, waardoor de licht- en warmtestraling van de zon naar het binnenste van de bloem wordt geconcentreerd. Voor insecten een lekker warm plekje waar ze graag op af komen als het nog koel is. Voor de bloemen de truc om stuifmeel te laten overbrengen van de ene bloem naar de andere en zo voor kruisbestuiving te laten zorgen.

Er zijn ook planten die actief warmte produceren om daarmee bestuivers aan te trekken.

Gaby Thijs

Bosanemoon

Een voorbeeld is de gevlekte aronskelk, ook een bosplant die in het vroege voorjaar uit de ondergronds overwinterende wortelknol tevoorschijn komt en al vroeg in april bloeit. De gevlekte aronskelk gebruikt niet de warmtestraling van de zon, maar gedurende de nachtelijke uren, in de rechtopstaande paarskleurige knots binnen het grote groen-witte omhullend bloemblad, wordt acetylsalicylzuur verbrand en is er dus warmteproductie. Door de temperatuurstijging in het bovenste deel van die centrale knots komen er aasgeurstoffen in de lucht. Zowel de warmte als de aasgeur trekt motvliegjes aan. Hebben de vliegjes eerder gevangen gezeten in een andere aronskelkbloem dan hebben ze mogelijk stuifmeel op hun lijf en kunnen daarmee de stampers van de vrouwelijk bloeiende bloemen helemaal onderin de bloem bestuiven en bevruchten.

Hazelaar en els kunnen bij zacht weer al in december bloeien. Wat voor mensen die gevoelig zijn voor hun stuifmeel beslist geen plezier is. Gelukkig duurt het stuiven niet zo lang.

Maar hopelijk kunnen we genieten van een fris najaar en winter want daar profiteren weer andere soorten van. De zaden van de kleine ratelaar, een halfparasiet van matig voedselrijk grasland die bloeit vanaf mei, kiemen maar als ze enkele maanden doorgebracht hebben bij een temperatuur tussen 0 en 5 °C. In maart kiemen de zaden en de wortels van de kiemplanten dringen binnen in graswortels. De groei van het gras vermindert met 60 % zodat de kleine ratelaar voldoende plaats en licht krijgt om te ontwikkelen.

Hoe wapenen planten zich tegen de sneeuw en de vrieskou? Je hebt het vast al eens gezien. Net staan de krokussen in bloei en dan begint het hard te vriezen of te sneeuwen. De bloemen lijken te verwelken maar geen paniek, ze leggen hun sapstroom even stil, opdat ze niet kapot zouden vriezen.

Krokussen

Sneeuwklokjes hebben een andere strategie. Met hun bol vol voedselreserves beginnen ze al vanaf januari te groeien. Hun stevige blader-toppen boren zich een weg naar boven doorheen de harde wintergrond. En wanneer het vriest, voorkomen speciale antivrieseiwitten dat er scherpe ijskristallen ontstaan die hun cellen gewoonweg lek prikken. Ze bevroren dus niet, maar wanneer ook het grondwater bevroert hangen ze er soms maar slapjes bij of gaan ze zelfs helemaal plat liggen. Dat komt omdat ze geen water meer kunnen opnemen, terwijl er wel nog steeds water verdampt. Wanneer het terug warmer wordt, vullen hun cellen zich

met water en gaat de plant weer stevig rechtop staan.

Misschien heb je al enkele paardenbloemen zien bloeien in januari! Geniet van de prachtige bloemhoofdjes. Paardenbloemen vormen in het voorjaar één van de belangrijkste voedselbronnen voor insecten. De eiwitrijke zaden worden o.a. gegeten door distelvink en kneu. In groentetuinen kan vogelmuur zich snel vermeerderen, de plant kan vrijwel het gehele jaar door grote hoeveelheden kleine, bruine zaden produceren die weer snel ontkiemen -ook bij een temperatuur rond het vriespunt. Alle vogels eten graag de groene plantjes en ook de zaden. Sommige mensen beschouwen vogelmuur als een van de smakelijkste wilde planten in salades, het is heel rijk aan mineralen.

Ook in de winter valt er dus veel te beleven in de tuin. Welke curieuze planten trekken jullie aandacht, leg ze vast op foto en deel het ons mee op peeters.frieda1@gmail.com

Frieda P., Gaby T. en Erika V.

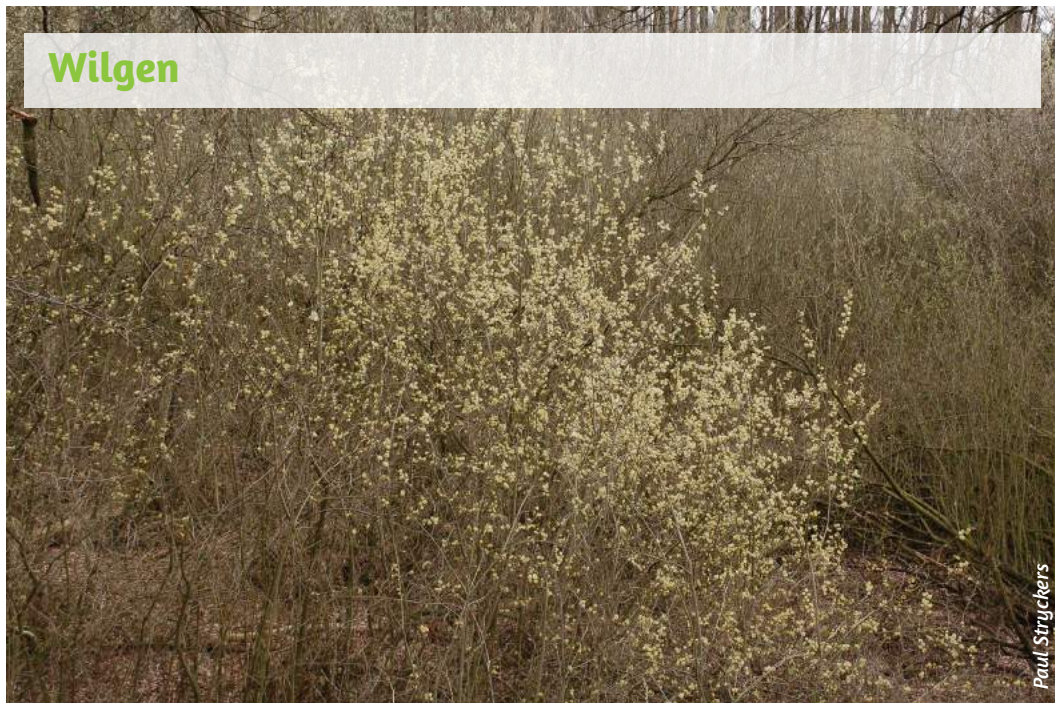

Uw biologische verswinkell!

Van de Wervelaan 10 - 2970 Schilde
Tel. 03 384 09 66 - Fax. 03 384 20 16
E-mail: schilde@bioshop.be www.bioshop.be

Uw partner in gezonde voeding!

Wilgen

Paul Stryckers

Dit is de tweede aflevering van de reeks waarin we inheemse houtgewassen voor je tuin voorstellen. We houden ons hierbij aan de zgn. 'Hermy-regel' dat bomen en struiken in een privé-tuin best niet hoger worden dan 12 meter.

Het feit dat de zomereik het lijstje van waardplanten voor allerlei organismen aanvoert, is ruim bekend. Maar wist je dat wilgen als groep hier nauwelijks voor moeten onderdoen? Waarom vinden we dan zo weinig inheemse wilgen in onze tuinen? Daarvoor zijn verschillende redenen aan te geven. Juist het ecologisch belang van wilgen maakt ze misschien wat minder interessant als tuinplant. Wilgen behoren tot de vroegste bloeiers; vooral de mannelijke planten kleuren al rond half maart met hun takken vol gele katjes het landschap. Hoewel ze er op het eerste gezicht uitzien als windbloeiers, die hun stuifmeel met de wind meegeven, zijn wilgen insectenbloeiers: zowel de mannelijke als de vrouwelijke katjes bezitten nectarlieren. Het stuifmeel en de nectar vormen een heel belangrijke vroege voedselbron voor o.a. hommelsoningen en solitaire

bijen. De vruchten rijpen snel en hebben enkele weken later, als de bladeren ontluiken, de moederplant al achter zich gelaten. Daarna lijkt er niet veel meer te veranderen aan de wilgenstruik. Spectaculaire herfstkleuren zitten ook niet in de aanbieding. Dus, op het moment dat de wilgen zich van hun mooiste kant tonen, zijn heel wat tuineigenaars nog aan het ontwaken uit hun winterslaap... Wat niet wil zeggen dat er verder in het jaar niets meer gebeurt in de wilgenstruik. Tal van insecten zoals nachtvlinders, snuitkevers, kevers, galmuggen, bladwespen en ook galmijten leven op en in de bladeren en takken.

Een tweede reden dat wilgen en tuinen minder goed samen gaan, is dat de meeste soorten vochtige tot natte bodem verkiezen. Maar op alle regels zijn uitzonderingen, en hier heet die boswilg (*Salix caprea*). Die groeit op droge tot

matig vochtige grond. De oude naam voor de soort, waterwilg, was dus echt wel van de pot gerukt! Het gaat om een hoge struik of kleine boom en valt dus binnen onze rubriek. Het is de eerste wilg die bij ons in bloei komt. Oude exemplaren krijgen een gegroefde schors. De ovale bladeren lijken op die van appelaars. Eerst zijn ze fluweelachtig behaard, daarna worden ze enigszins glanzend donkergroen. Wilgen zijn -net zoals wij- tweehuizig, wat wil zeggen dat er planten met alleen mannelijke katjes zijn en planten met alleen vrouwelijke katjes. Om esthetische redenen zullen in een tuin de mannelijke planten de voorkeur krijgen, omdat ze de typische helgele katjes vormen. Maar ecologisch zijn beide geslachten elkaar

Paul Struikkers

Vrouwelijke wilgenkatjes.

waard.

Wie een vochtige plek heeft in de tuin, kan ook de geoorde wilg (*Salix aurita*) een plekje geven. Dit is een lage struik die wat later bloeit dan de boswilg. De kleine bladeren met gekromde punt worden aan de voet van de bladsteel vergezeld van twee opvallende steunbladen, de 'oortjes'. Een andere mogelijkheid voor nattere gronden is een schietwilg (*Salix alba*) aan te planten en om te vormen tot een knotwilg. Wie tijd en geduld heeft, kan deze knotwilg met de jaren zien uitgroeien tot een ecosysteem op zich. Schietwilgen en aanverwanten worden tegenwoordig ook aangeplant als 'speelgroen', omdat de plooibare takken zich er toe lenen om tunnels en schuilplekjes te vormen. Een idee voor tuinierende grootouders?

Conclusie: als solitair is een inheemse wilg wellicht niet de beste keuze in een tuin. Maar als je een heg aanplant, is het zeker de moeite waard om er een of enkele wilgen een plekje te geven. De boswilg stelt weinig eisen aan een normale tuingrond.

Paul S.

Boomplanting Dag van de Natuur 27 november 2021

De 'dag van de natuur' viel in 2021 op 27 november. Om daar de gepaste aandacht aan te besteden organiseerde Natuurpunt Voorkempen een boomplanting op een terrein langs de rand van het Zalfens Gebroekt.

De dagen voordien liet de herfst zich van zijn natste en kilste kant zien, maar op 27 november kwam een dertigtal gemotiveerde aanplanters bijeen onder een blauwe hemel en stralende herfstzon. Doel was de aanplanting van een brede houtkant van een paar honderd

meter lang, rondom een open weide. 400 planten van een tiental verschillende soorten lagen klaar: inheemse heesters en bomen, geselecteerd om hun waarde als leveranciers van bessen, nectar of broed- en nestgelegenheid voor vogels. Denk aan soorten als hazelaar, meidoorn, sleedoorn, spork, kardinaalsmuts, Gelderse roos, hondsroos en enkele wilgensoorten.

Het was fijn om zien hoe gretig de opgekomen vrijwilligers aan de slag gingen. Jong en oud,

Conservator Guy leidt de werkzaamheden in goede banen.

zeg maar van 8 tot 88, volgde de aanwijzingen van conservator Guy. Aan een flink tempo werd het tere plantgoed in de grond gezet en met zorg ingeschuift. Het hielp natuurlijk dat de plantgaten al grotendeels klaargemaakt waren met de gloednieuwe grondboor van de afdeling. En met zoveel volk schoot het erg goed op. Voor Natuurpunt zijn dit belangrijke acties. Telkens zetten we stappen naar grotere en kwalitatief betere natuurgebieden. Het is fijn dat we daarbij kunnen rekenen op een trouwe groep actieve vrijwilligers en sympathisanten, waaronder jaarlijks ook een groepje vormelingen uit Oostmalle en een delegatie van de Grootouders voor het klimaat. Zo bewijzen we elke keer dat de zorg voor de natuur breed gedragen is in onze samenleving. Je zou denken: zwaar werk is dat, bomen planten. Ja, maar niet deze keer. Veel volk,

mooi weer, leuke sfeer, een warme of frisse versnapering... Wedden dat we er de volgende keer weer allemaal bij zijn? En die volgende keer is niet eens veraf. In januari of februari doen we het opnieuw. Dan is de plaats van actie het Heiblok in Halle. Ook daar gaan we aanplantingen doen op een deel van een terrein. Een ander deel geven we alle ruimte om de komende jaren spontaan te verwilderen. We gaan er ook grote hoeveelheden eikels in de grond steken. Het resultaat zal een heel divers, rijk en robuust stukje natuur worden. De datum ligt momenteel nog niet vast maar zal weldra te vinden zijn op onze website en in onze nieuwsbrieven. Hou ze in de gaten, en dan zien we u graag aan het Heiblok voor een nieuwe aanplantingsdag.

Eric V.P.

Frank Reusers

Eric Van Peel

Wout en Eric aan de slag met de nieuwe grondboor van de afdeling.

Frank Reusers

Dirk, Wout, Michel en Peter zoeken de aangename kant des levens op.

Kraanvogels kijken in Diepholz

Herman Van Looken

Afen toe organiseert onze afdeling een meerdaagse natuurreis. Dit jaar werd een trip naar het Duitse Diepholz georganiseerd, een van de bekende pleisterplaatsen van trekkende kraanvogels. Een van de deelnemers maakte volgend kort verslag. Tot spijt van wie 't benijdt!..

Donderdag 21 oktober in de vroege ochtend verzamelde een 25-tal enthousiaste Natuurpunters op de park-and-ride van Den Haan in Zoersel. De kraan- en andere vogels gaan kijken in Diepholz was het doel van de reis.

De afstand van een goede 400 km zouden we tweemaal onderbreken voor een stopplaats in Nederland. Kwestie van de benen even te kunnen strekken en naar de plaatselijke watervogels te kijken. De weergoden waren ons echter niet goed gezind. De stopplaatsen werden tot een minimum beperkt. In de gietende regen en de stevige wind rondlopen was niet zo uitnodigend. In Diepholz werden we verwelkomd in een gezellig familiehotel *Zur Alten Post*. Nadat iedereen geïnstalleerd was dienden we nog een kleine wandeling te doen naar het restaurant waar we de volgende drie dagen (heel lekker) gingen eten. Daarna op tijd in bed want de

volgende dagen zouden we het druk hebben met het zoeken en kijken naar de kraanvogels. De betrachting was om zoveel mogelijk soorten te kunnen waarnemen. Er was dus werk aan de winkel.

De volgende dagen hebben we gevuld met rondrijden naar de verschillende plassen, het bezoeken van kijktorens en rondwandelen rond die plassen of Mooren. De leden van de vogelwerkgroep zorgden er voor dat de dag voorbij vloog en dat we heel veel mooie waarnemingen hadden. Als we een dag langer gebleven waren hadden we wellicht een honderdtal vogelsoorten kunnen waarnemen, maar spijtig genoeg zijn we niet zo ver geraakt. De topwaarneming was zeker en vast de zeearend(en) die we heel uitgebreid hebben kunnen zien tijdens onze laatste dag Duitsland. Maar ook de massa kraanvogels en hun sierlijke vlucht hebben de

nodige indruk gemaakt. Zeker de vroegochtenduitstap waarbij we deze prachtige vogels konden horen en zien ontwakten. Onvergetelijk is een treffende omschrijving van dit alles. Als we moe gekeken waren en de inwendige mens hadden versterkt werden we door de vogelwerkgroep ook nog verwend met allerlei leuke avondactiviteiten, waaronder het oplossen van een lijst raadsels, het proberen te openen van heel speciale nestkasten en andere technische vraagstukken. Daar was heel wat werk in gestoken en we konden er allemaal van genieten. We hebben heel wat kilometers gedaan, heel veel gezien en ook heel veel plezier gemaakt.

Kortom, een weekend om nog een hele tijd te koesteren. Een dikke merci aan Valentijn, Eric en Michel voor de prachtige organisatie. Het is nu uitkijken naar de volgende uitstap.

Dirk V.

Verlag bomenwandeling 12 september 2021

Jawel, een bomenwandeling... daarvoor waren we gekomen, en gids Paul maakte het meteen heel duidelijk voor de 15 opgedaagde leden en sympathisanten: dat is precies wat we gaan doen. Een beetje wandelen, maar vooral naar bomen kijken, en er veel over vertellen. Als eerste weetje lanceerde de gids een -recent wel in vraag gestelde- theorie die een verklaring biedt waarom we in West-Europa minder boomsoorten hebben dan in andere continenten, bijvoorbeeld Noord-Amerika. Had je daar al eens bij stilgestaan? Ik niet. Hoe dan ook, het zou te maken hebben met de oriëntatie van de dominante bergketens: noord-zuid in Amerika, west-oost in Europa. Daardoor hebben soorten zich hier minder makkelijk opnieuw kunnen verspreiden na hun terugval tijdens de laatste ijstijd. Want zo'n dwarse bergketen, dat staat toch wat meer in de weg dan een langs liggende. We kunnen er ons iets bij voorstellen, dat is zeker. En zo was de toon gezet. Het ene brokje info volgde het andere in een pittig tempo op.

Naast grote verklarende theorieën waren er ook vooral de kleine concrete weetjes over boomsoorten. Zo hoorden we dat er twee varianten van hazelaars in omloop zijn, die eigenlijk enkel maar te herkennen zijn aan de lengte van het omhulsel rond de hazelnoten. En de soort met de lange 'jasjes' blijkt van zuidoostelijke origine te zijn. En zo volgden ze elkaar vlotjes op. In ruim twee uur tijd, en over een afstand van 2,7 kilometer, stonden we (letterlijk en figuurlijk) stil bij meer dan twintig soorten, houtige gewassen, of ze nu boom, struik, klimplant, slingerplant of tweejarig houtgewas zijn. We maakten uitgebreid kennis met allerlei kenmerken van de besproken en bekeken soorten. Absoluut het ideale menu voor de gemiddelde bomenwandelaar! Al die interessante informatie ga ik hier niet herhalen, ik zou het zelfs niet meer kunnen, dus ga daar maar eens zelf naar luisteren als er een volgende editie aangeboden wordt. Het is zonder meer de moeite waard. Het wordt immers ook al gauw een verhaal met menselijke trekjes: over struiken met

grote of kleine zonnepanelen; over veelvraten zoals de vlier, onberekenbare plantrekkers zoals de brem, opportunisten zoals de berk en overschaduwde kneusjes zoals dennescheuten. En over lindebomen, die eigenlijk voor weinig deugen, en dan maar symbolische functies toegewezen krijgen bij kapelletjes of rechtsprekende vergaderingen.

Daarenboven was er een duidelijke achterliggende rode draad. Over natuurbeleid en -beheer. Welke soorten horen waar thuis, en welke soorten aanvaard je in een bepaalde omgeving en welke niet? En waarom wel of niet?

Over een paar notoire invasieve exoten is wel ongeveer iedereen het eens. De Amerikaanse volgelkers heeft weinig vrienden en mag dus zonder veel discussie bestreden worden.

Maar zo simpel ligt het niet altijd. Met veel zin voor nuance, maar ook vanuit een duidelijke visie, nam gids Paul ons ook mee in dit soort van overwegingen. Zelden is dat een zwartwit verhaal, zo leerden ons, onder andere, coto-neasters, Douglas sparren, Corsicaanse dennen, rododendrons, veldesdoorns en de mooie maar al te assertieve Amerikaanse eiken.

Maar ook het verhaal van de recent geplante lindebomen, die een kans krijgen om zich te bewijzen te midden een dik tapijt van adelaarsvaren. En van wegedoorns, die godbetert aangeplant staan langs de kant van de weg, in de hoop dat ze zich zouden ontwikkelen als een soort back-up bestand voor enkele andere schaarse exemplaren dieper in het reservaat. Of nog, de aanwezigheid van tamme kastanjes: strikt genomen zijn ze hier en nu niet inheems. De grens van hun natuurlijke verspreiding (hun areaal) ligt in feite enkele honderden kilometers zuidwaarts. Maar naarmate de opwarming van de aarde evolueert, worden het in de toekomst misschien natuurlijke en belangrijke sterkhouders in onze bossen van de toekomst. We stelden vast dat Natuurpunt hier niet

lichtzinnig mee omspringt. Er wordt gewikt en gewogen vooraleer er keuzes gemaakt worden. Soms zijn dat keuzes waar niet iedereen gelukkig mee is, maar in ieder geval zijn ze op zijn minst altijd deskundig en grondig beredeneerd en onderbouwd. Het zijn keuzes over ecosystemen, habitats, soortenrijkdom, authenticiteit. Het was leerrijk en fijn hoe we zo stapsgewijs en helder in dat verhaal van wikken en wegen werden meegenomen.

Ook in dit ledenblad is er in vorig en huidig nummer uitgebreid aandacht voor onze inheemse bomen en hoe Natuurpunt er beheersmatig mee omspringt. Ze zijn die aandacht meer dan waard. Zelf zullen wij in veel gevallen niet meer de resultaten op langere termijn zien van hoe we nu bossen planten en plannen. Het zijn de generaties na ons die zullen zien of we het goed gedaan hebben, als we hen gezonde en veerkrachtige bossen nalaten die bestand zijn tegen bedreigingen als klimaatschommelingen en soortenmigraties. In Blommerschot doen ze alvast keihard hun best.

En, tot slot, als waardering en uit dank voor onze gids, houden we hier nog een kort pleidooi voor de klimop: beste leden en sympathisanten, verwijder, voor eens en voor altijd, de informatie van uw harde schijf dat klimop schadelijk zou zijn voor de bomen waar hij op groeit. Fout! *Fake news!* De klimop is daarentegen, om vele redenen, een erg veelzijdige tuingast die uw waardering meer dan waard is. Lees meer daarover in één van de volgende nummers, en intussen: wees hem welgezind, en geef hem alle kansen!

Graag tot op een volgende wandeling!

Eric V.P.

Nieuwjaarscafé 2022

Vorig jaar moesten we noodgedwongen de succesvolle traditie van ons jaarlijks Nieuwjaarscafé onderbreken voor een on-line jaarvergadering via Zoom. In 2022 hopen we de draad weer op te kunnen pakken en wordt ieder lid uitgenodigd op

vrijdag 11 februari

om 20 u in het

Zonneputteke

te Zoersel.

Maar bij het ter perse gaan van dit nummer heerst opnieuw grote corona-onzekerheid. Raadpleeg dus zeker onze website en de nieuwsbrief om de exacte modaliteiten te weten te komen!

Volgens ons huishoudelijk reglement heeft ieder lid stemrecht, kan ieder lid vragen stellen en ter stemming voorleggen en het bestuur ter verantwoording roepen, kan ieder lid zich in voorkomend geval kandidaat stellen voor het invullen van een mandaat in het afdelingsbestuur en kan ieder lid zich kandidaat stellen voor de algemene vergadering van Natuurpunt vzw en van de specifieke verenigingen en van de beleidswerking van Natuurpunt vzw.

In toepassing van het huishoudelijk reglement zijn weer enkele bestuursleden (her-)verkiezbaar. Zij worden op de jaarvergadering bij handopsteking verkozen. Een schriftelijke stemming gebeurt indien zich meerdere kandidaten voor

eenzelfde functie aanbieden. Te verkiezen bestuursleden:

- Secretaris afdeling. Herverkiezbaar: Dirk Vanschoonbeek
- Voorzitter werkgroep beheer. Herverkiezbaar: Eric Gruppig
- Voorzitter werkgroep educatie. Herverkiezbaar: Ronny Van Soens
- Voorzitter werkgroep ledenwerving. Herverkiezbaar: Bart Hellemans
- Voorzitter Kern Zoersel. Herverkiezbaar: Paul Stryckers

De jaarvergadering is hét moment waarop alle leden met het bestuur in contact kunnen treden. Mis deze kans niet!

Het afdelingsbestuur

Klim op, en hop,
En spork jezelf weer aan.

Brem je pad
en eik je baan.

Vogel je kers
Of lijster je bes
maar mei de doorn,
niet je es.

Laat je omappelen
En omelzen, door hen
Van wie je hout
en voor wie je dierbaar dent.

Plataan, de beuk erin,
Ratelpopulier maar even
En vlier, ja vlier
De bessen van je leven,

en van je boom,
Van sap tot stroom,

Hou stand, hou blad,
en hou je struik!

Eric Van Peel

Brandhout van onze natuurgebieden

In het kader van natuurgericht bosbeheer gaan wij over tot verkoop van brandhout bestaande uit Amerikaanse eik en/of Amerikaanse vogelkers, deze exoten verdringen de normale opkomst van de inheemse soorten.

Hoeveelheden vrij te kiezen, zowel op stam als liggend in Blommerschot, staand in Sint-Antoniusschot.

Contact Jos Renders 0473 40 35 82 of jos.renders1@telenet.be

Gevraagd: oude tijdschriften

In ons verenigingslokaal in de Oude Pastorij te Westmalle bevindt zich het afdelingsarchief. We beschikken al over alle oude tijdschriftnummers van De Wielewaal Brechtse Heide. Maar we zijn nog op zoek naar tijdschriftnummers

van onze andere 'moedervereniging' Natuurreservaten Malle.

Heb je zulke nummers en wil je ze schenken aan Natuurpunt Voorkempem, geef dan een seintje aan onze voorzitter. Bij voorbaat dank!

Nieuwe zitbank in de Hegte Heyde

Een van de deelnemers aan onze bomenwandeling op 12 september was Ward Lootvoet, stichter en voormalig zaakvoerder van het ecologisch houtbedrijf Ecomat in Zoersel. Hij was blijkbaar gecharmeerd door het gebeuren en bood op het einde van de wandeling aan gratis een nieuwe zitbank te leveren voor de afdeling. We kozen ervoor om de versleten zitbank ter hoogte van het heischraal grasland in De Hegte Heyde te vervangen. Dankjewel Ward voor dit gulle gebaar!

Bestuur

Bestuur afdeling Voorkepen

Zie op p. 2. De overige bestuursleden vind je op onze website natuurpuntvoorkepen.be

Bestuur Kern Zoersel

Voorzitter: Paul Stryckers, 0475/53 37 53
stryckers.mertens@skynet.be

Secretaris: Bob Peeters, 03/383 46 25, robert-peeters@telenet.be

Penningmeester: Griet Decock, 0473/66 88 65
grietdck@hotmail.com

Aankoop van natuurresevaten: Projectnummers Natuurpunt Voorkepen

Recentelijk kon onze afdeling enkele grote stukken natuurgebied aankopen. Daarmee zijn die voor onbeperkte tijd beschermd. In de volgende nummers van ons tijdschrift verneem je er beslist meer over. Mogen we op jouw steun rekenen? Stort je gift op het rekeningnummer **BE56 2930 2120 7588** van Natuurpunt vzw, Coxiestraat 11 te 2800 Mechelen. Opgelet! Vergeet in de mededeling niet te vermelden dat het om een gift gaat en het projectnummer, anders komt je gift niet automatisch naar onze afdeling. Je krijgt het fiscaal attest automatisch

toegestuurd in het voorjaar 2022, en het bedrag van je gift wordt automatisch ingevuld in je elektronische aangifte.

Projectnummers:

Afdeling Voorkepen	3794
Vallei van de Delfte Beek	7720
Schijnvallei Zoersel	7798
Bonte Klepper	7106
Hegte Heyde	7758
Heiblok (Zoerselbos)	7719
Marbelenven	7211

Paul Stryckers

Vallei van de Delfte Beek.

Fotograaf Herman Van Looken stuurde ons deze suggestie om de tuinvogels eens op een andere manier te verwenen. Eenvoudig en doeltreffend. (Bedenking: met een hond in huis zal dit niet lukken...)

Natuurcryptogram 4

- A eenvoudig studentenverblijf
- B snavel van de spotvogel
- C rimboekklank tijdens een voetbalwedstrijd
- D vervelende echtgenote van een houthakker
- E uitwendige organen van een domme sloddervos
- F aankruisvogeltje
- G uitje
- H eenzame wandelaar (Duits)
- I daarmee is de landbouwer in zijn sas
- J riviermonding in Tallinn
- K vogel die niet uit zijn bed wil
- L lichtgewicht runderen
- M de eerste mannelijke vrucht
- N losgeslagen amfibie

A			20	23	21														
B			18	21		6													
C					19			4	5			17				14		4	
D							19	13	16										
E			8			22		3				11							
F					23	7													
G			9				9	7											
H				11	8			5			11	5							
I				10	18		20				17	24							
J			22			10	3				1								
K					15	6		13	2										
L				24		1	2												
M			4					9	9	12									
N				14	16	15		14											12

Stuur je oplossing voor 20 december naar dirk.vanschoonbeek.2390@gmail.com. Op www.cryptochris.be vind je tips, meer opgaven en (vanaf 20 december) de oplossing.

In vorig nummer verscheen voor de derde maal een natuurcryptogram. De juiste oplossing was VALKENPOPULATIE. Heel wat deelnemers stuurden hun inzending binnen. Kristien De Wael is de gelukkige winnaar van deze puzzel en zij heeft ondertussen het leuke insectenboek van Lieven Scheire mogen ontvangen. We kijken opnieuw met ongeduld uit naar jullie inzendingen!

DOMEIN DE RENESSE VZW

Domein de Renesse vzw is een socio-culturele vereniging met een hart voor natuur en cultuur.

We hebben een bijzondere aandacht voor erfgoed (het kasteel en park), animatie (gidsbeurten, kindersanimatie) en cultuur (organisatie van verschillende activiteiten). We willen bovendien de toeristische troeven van onze gemeente in de kijker zetten.

BIJ ONS KAN JE GENIETEN VAN...

- een gezellig **kasteelcafé** op zondag en maandag van 13u tot 18u (in de winter op maandag tot 17u).
- allerlei **interessante activiteiten** voor jong en oud (boekenmarkten, tentoonstellingen, gidsbeurten, kindervertellings, concerten, ...).
- de mogelijkheid tot **huren van zalen** voor feesten, recepties, fotoreportages, vergaderingen, ...
- een **prachtig park**, met merkwaardige uitheemse bomen zoals de sequoia. Vanaf de parking van het kasteeldomein kan je twee bewegwijzerde wandelpaden volgen: het Wolfkapelpad (5 km) en het De Renesse-Salphenpad (11 km). Ook het nieuwe Bindjespad (10 km) passeert door het domein.

STEUN ONZE VZW

- **word lid** (al vanaf €20 per gezin per jaar) en geniet van extra voordelen
- doe mee als **vrijwilliger**
- abonneer je gratis op de **digitale nieuwsbrief** via onze website
- volg onze **Facebook- en Instagrampagina**

DOMEIN DE RENESSE VZW

- 📍 Lierselei 30, 2390 Oostmalle
- ☎ 03 311 55 91
- 🌐 www.domeinderenese.be
- ✉ info@domeinderenese.be
- 📘 facebook.com/domeinderenese
- 📷 instagram.com/domeinderenese

Domein de Renesse
kasteel, natuur, cultuur en meer

Joris Vleugels bv

Tuin- & landschapsarchitect
boomverzorging

TUIN - LANDSCHAP - OPENBARE RUIMTE - BOOMVERZORGING

Blijkerijstraat 35 - 2390 Oostmalle
info@jorisvleugels.be
www.jorisvleugels.be

Oostmalsesteenweg 355/357
2310 RIJKEVORSEL
Tel. 03/312.03.75

info@oris-wuyts.be

www.oris-wuyts.be / www.oris-wuyts-tuin.be

Sponsors

2BOOTS
Coaching
www.2boots.be

Privé of Zakelijk
Alleen of in team

Natuurcoaching
Stress & Burnout coaching
Loopbaan coaching
met Loopbaan cheques VDAB

**NEXT
STEP
COACHING**

i.s.m.

Inverde

LOOPBAANCHEQUE

VERDRIJFMAKES VIA
VDAB.BE/LOOPBAANCHEQUES

Nextstep Coaching Violetlaan 34 - 2980 Zoersel

Peter Massy

Coach – Trainer
peter@2boots.be
Tel: 0487 906 180

Sponsors

ESTAMINET
PREMIUM PELS

Praatcafé
Oostmallebaan 99
2980 Zoersel
www.surcele.be

Like us on Facebook

Hier groeit plezier

Aveve Malle

Antwerpsesteenweg 51
2390 Malle
gabriels.roel@aveve.be

HORTA WESTMALLE

JE PARTNER VOOR TUIN & DIER

Sponsors

HORTA Westmalle • Jacobin

Antwerpsesteenweg 383 • 2390 Westmalle
T. 03 312 04 36 • westmalle@horta.org

• **HORTA** •
TUIN & DIER

www.horta.org

meer

Energie

voor onze

toekomst!

www.ebem.be

Industrieweg 3-5 • B-2330 Merksplas ☀ tel 014 43 10 31
fax 014 43 10 32 ☀ info@ebem.be

TAVERNE - KOFFIEHUIS - IJSSALON

de Comme

Lierselei 8 2390 Oostmalle
tel. & fax 03/312.03.13

snoepcreaties
geschenkmanden
ballonnen

snoep
pralines
doopsuiker

juwelen
handtassen
...

Tip!

Eigen ideetje
voor doopsuiker
en drukwerk?
Wij creëren dit
voor jou!

MARLY

Pastoor van Loenhoutlaan 5
2390 Westmalle • T.: 03 311 61 41
marly@mail.be
www.doopsuikermarly.be

Ma-Wo-Vr-Za: 11u-18u • Di-Do: 14u-18u • Zondag gesloten

ONTWERP DRUKWERK PRINT

www.drukkerijbartels.be

Drukkerij Bartels
Steenweg op Turnhout 42
2330 Merksplas
info@drukkerijbartels.be
0475 455 777

**AFFICHES
DRANKBONNEN
INKOMKAARTEN
FLYERS
BROCHURES
STICKERS
GEBOORTEKAARTJES**

Felinea yoga & coaching & relaxatie

www.felinea.be

individueel of in kleine groepjes

Yoga & relaxatie
Natuurcoaching
Stress & Burnout coaching

Felicia Van Hoof
felinea@skynet.be
Tel: 0472 24 66 25
Brakkebos 11 2980 Halle-Zoersel

“De natuur heeft geen haast en toch komt alles tot stand” Lao Tse

Wijngaardhof

Meer dan Bio

**BIOLOGISCH,
LOKAAL,
DUURZAAM
& FAIR**

Dagelijks
een breed **biologisch**
assortiment in onze
boerderijwinkel met
ruime parking !

Groenten & kruiden vers van het veld, fruit, kazen (van de verstoog), vegetarisch/vegan beleg, vlees, droge voeding (ook glutenvrij), zuivel, bieren & wijnen, sappen, broden, verzorgingsproducten, huishoudproducten en dierenvoeding.

**5% korting
voor leden van
Natuurpunt
of Velt !**

Wijngaardhof • Heidsiebaan 22 • 2390 Westmalle

onze openingsuren

dinsdag tot en met vrijdag van
8u30 tot 18u00,
zaterdag van 8u30 tot 17u00

☎ 03/502.92.99

✉ info@meerdanbio.be

🌐 www.meerdanbio.be

📘 www.facebook.com/wijngaardhof